

R

REVEIL-SERIE

EEN MEESLEPEND LIED

PETRUS NAHUYS

No. 490

DECEMBER 2012

PETRUS NAHUYS

Petrus Nahuys was de zoon van Henricus Nahuys en Huberta van Dompseleer. Hij werd geboren op 14 augustus 1692 te Delfshaven, waar zijn vader predikant was. Na zijn vooropleiding studeerde hij theologie aan de Universiteit van Leiden. In 1717 werd hij predikant te Waarder.

Het jaar daarop trouwde hij in 's-Gravenhage met Sara Catharina van Hoecke, die hem al spoedig ontviel. In 1721 is hij in Delft getrouwd met Cornelia van Heeringh. Enkele jaren later (1723) riep de Heere hem naar Monnickendam. Moeite en verdriet zijn hem tijdens zijn leven niet bespaard. Na het sterfen van zijn tweede vrouw huwde hij met Johanna Louisa Crouck. Ook zij werd door de dood van hem weggenomen, waarna hij is getrouwd met Geertruida Blaaukamer.

Petrus Nahuys is onder gereformeerden bekend gebleven, niet alleen door de preken die hij naliet, maar vooral door zijn catechisatieboekjes, die tot in de 19e eeuw zijn herdrukt. Bij zijn onderricht ging hij bij voorkeur uit van het Kort Begrip. Hij legde er de nadruk op dat zijn leerlingen bij het weergeven van de goddelijke waarheden zich rekenschap konden geven waarop deze in de Schrift waren gegrond. Voortdu-

rend drong hij aan op helder formuleren en bevindelijk zelfonderzoek. Hij vond het zeer belangrijk dat de jeugd het onderscheid kende en onder woorden kon brengen tussen de gereformeerde leer en die van Rooms-Katholieken, Luthersen, Mennonieten, e.a. Typerend voor Petrus Nahuys is de verdediging in 1745 van zijn zwager B. Keppel, die door de magistraat van Monnickendam uit zijn ambt was ontheven, omdat hij weigerde kinderen te dopen van wie geen der ouders of getuigen lidmaat was. Hoewel Nahuys het strenge standpunt van zijn zwager niet deelde, veroordeelde hij het ingrijpen van de plaatselijke overheid als een onrechtmatig ingrijpen in een kerkelijke zaak.

Zijn laatste levensjaren waren erg moeilijk door velerlei kwalen, waarvoor hij tevergeefs genezing zocht in de geneeskrachtige baden van Aken. Daardoor kon hij zijn dienstwerk tijdens de laatste jaren van zijn leven niet meer naar behoren vervullen.

Op 23 juli 1766 is hij te Monnickendam gestorven. De Heere nam Zijn moegestreden dienstknecht op in Zijn heerlijkheid, waarvan hij in de hiernavolgende preek zo rijk getuigt.

Bron:

- Biografisch Lexicon voor de Geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme, deel 3, pag. 277.

De preek die u hierbij wordt aangeboden is herschreven in de taal en stijl van het tegenwoordige Nederlands, uit de Bibliotheek “Overjarig Koren”, 8e jaargang nr. 8 (1934).

EEN MEESLEPEND LIED

door

PETRUS NAHUYS

“En van stonde aan was er met de engel een menigte van de hemelse heerlegers, prijzende God en zeggende: Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen”.

Lukas 2:13-14

De Messias wordt in alle opzichten in de profetieën voorgesteld als een arme Koning, Die Zich op deze aarde klein en nederig zou vertonen, zonder gedaante of heerlijkheid (Jesaja 53:2). Maar al zou de Heilzon laag ondergaan, nog steeds zouden er enkele stralen van majesteit en goddelijke glans te zien zijn. Zelfs in de allerdiepste staat van Zijn vernedering. Daaruit blijkt dat Hij de Immanuël, de God met ons, is (Jesaja 7:14). Of zoals Paulus Hem

noemt: God, geopenbaard in het vlees (1 Timotheüs 3:16). Dit wil ik graag aantonen.

Let alleen maar eens op Zijn diepe vernedering in de hof van Gethsémané. Hier werd Hij doodsbenauwd, zodat Hij klagend zuchtte en het uitschreeuwde: Mijn ziel is bedroefd tot de dood toe! Deze zware en duistere zielenstrijd ging toch nog met heerlijkheid gepaard, want Lukas schrijft hierbij, dat een engel uit de hemel hem sterkte (Lukas 22:43).

Zo ging het ook met Hem toen die boze menigte Hem in de hof gevangen wilde nemen, alsof Hij een moordenaar was. Hij sprak maar één woord, dat klonk als een donderslag, waardoor ze plotseling achteruit op de aarde neervielen (Johannes 18:6). Ja, zelfs was er heerlijkheid toen Hij als man van smarten, als een verachte smeulende fakkel aan het kruis genageld was. Wat een heerlijkheid straalde er duidelijk door die peilloos diepe vernedering, nadat Hij de schokkende woorden had uitgeroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? (Mattheüs 28:46). Niet alleen een moordenaar, op de grens van leven en dood, erkent Hem als

Koning, ondanks al Zijn haters (Lukas 23:42). Ook de levenloze schepping, de hemel en de aarde zijn heftig in beweging om Zijn majesteit te bevestigen. Ze laten zien dat Hij meer is dan een mens. De zon trok op de heldere middag haar stralen in. Het voorhangsel van de tempel scheurde in tweeën van boven naar beneden. De aarde beefde. De steenrotsen spleten. De graven werden geopend. De lichamen van de heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt. Ze gingen naar de heilige stad, Jeruzalem. De hoofdman over honderd riep verwonderd uit: Waarlijk, deze was Gods Zoon (Mattheüs 27:51-54; Lukas 23:45). Maar waarom zou ik u ophouden met een nog langere inleiding? Bij Zijn menswording en nederige geboorte zullen zeker even heerlijke stralen van goddelijke glans en majesteit worden gezien.

Het was Maria, een eenvoudig meisje, afstammend van de koninklijke familie, die Hem ter wereld bracht in de stal, omdat voor haar geen plaats was in de herberg. Daar legde zij haar eerstgeboren Zoon neer in de kribbe als een arme Koning, in doeken gewikkeld (vers 7).

Maar kijk eens, wat straalt die nederige kribbe van dit Kind; een schitterende glans die hemel en aarde vervult. Een bewijs dat Hij de Heere der heerlijkheid is; God, boven alles te loven en te prijzen in eeuwigheid. Bij Zijn geboorte werd niet slechts één engel gezien (vers 8-12), maar om zijn geringe en nederige geboorte te verheerlijken, zag men de lucht vol met een hofstoet van ontelbare hemelse legers, die God prezen. Ze waren opgetogen over de geboorte van de Zoon, de jonge Prins. Ze feliciteerden de wereld met de geboorte van Zijn komst in het vlees. Zij verenigden monden en stemmen tot lof van de Heere en uit grote liefde tot de mensen. Hoe brengt dat ons in verrukking, hoe brengt dat onze gedachten in vervoering.

Wie samen met de engelen zijn stem
mocht laten klinken, vrolijk mee mocht zingen,
zoals in 't hemelse Jeruzalem,
wat zou zijn hart van vreugd' opspringen,
en door die goddelijke toon
verrukt tot in de hemel dringen,
als ware men reeds voor de troon.

Kom, wij zullen Lukas volgen op dat blijde spoor en letten op:

1. de *heerlijke voorbereiding* van die hemelse zangers (vers 13);
2. en daarna op de *meeslepende inhoud* van hun gezang zelf (vers 14).

1.

Wat het eerste betreft moeten we letten op de beschrijving van de personen die hier voorkomen, maar ook op de tijd, de plaats en de manier van hun komst en ten slotte op hun daden.

a. Allereerst de beschrijving van de personen. Lukas omschrijft de personen als een menigte van hemelse heerlegers. Hij bedoelt hiermee geen menigte redeloze schepselen, maar verstandige wezens. Het zijn de goede engelen die hun beginsel bewaard hebben, en in de waarheid staande gebleven zijn (Johannes 8:44 en Judas :6). Het kan zijn dat zij als zuivere geesten hier verschenen zijn, of dat zij voor een tijd, door Gods oneindige kracht, een verheerlijkt lichaam hebben aangenomen.

Het is bekend dat aan hen in Gods Woord allerlei namen worden gegeven. Nu eens worden de en-

gelen vereerd met de naam van kinderen van God (Job 38:7). Dan weer noemt men ze Zijn heiligen, zoals in Judas :14. David noemt ze krachtige helden (Psalm 103:20) en Paulus: gediensstige geesten (Hebreeën 1:14).

Hier worden ze ‘heerlegers’ genoemd, een woord dat paste bij de Hebreeën. Men was gewend om met die term grote aantallen engelen aan te duiden. We lezen van vader Jakob, toen hij terugkwam uit Mesopotamië, dat hij een grote groep engelen zag, die hij op zijn weg tegenkwam. Hij zei: Voorwaar, dit is een heerleger Gods (Gen. 32:1-2). Dat is een benaming die we goed op engelen kunnen toepassen. Ze voeren Gods raad en voornemen ten goede uit, ter bescherming van de godvrezenden, en tot straf voor Zijn vijanden.

Maar dat niet alleen, ze zijn ook een toonbeeld van orde en netheid. U weet hoe ordelijk het toegaat in aardse legers. Men loopt niet in wanorde van hier naar daar, maar ieder staat op zijn plaats, in het gelid, en onder zijn vaandel. Zo is het ook met het leger van de Heere. Dit werd eens aan Micha getoond in een gezicht (1 Koningen 22:19). Hij zag de Heere zitten op Zijn verheven troon. Al de hemelse

legers stonden naast Hem, aan Zijn rechter- en linkerhand. Ze zijn, zoals gezegd wordt van de Kerk in Hooglied 6:10, als legers onder hun vaandels. In zo'n orde zullen ze ook hier verschenen en weer opgevaren zijn.

De benaming 'heerlegers' is ook passend vanwege de snelheid in het uitvoeren van de bevelen van de Heere, Die een Strijder wordt genoemd (Exodus 15:3). Het is overbekend dat er nergens zo'n stipte en onmiddellijke gehoorzaamheid is als in goede legers. Daar wenden of keren de soldaten zich zelfs op een gebaar van hun commandant. Ze verdelen of verenigen zich zoals hij dat wil hebben. Zo gaat het ook met de engelen, die als legers op de wenk van hun Koning klaar staan om onmiddellijk en snel Zijn stem te gehoorzamen. Ze worden terecht met een vlamvend vuur vergeleken (Psalm 104:4). Deze snelheid en bereidwilligheid worden ook hier gezien in hun komen naar en zweven over de velden van Bethlehem.

In het vervolg spreken we van 'hemelse' heerlegers. Al verschijnen de engelen op aarde, hun woonplaats is de hemel. Daar horen ze thuis. Het zijn ook hemelse heerlegers als herauten en lijfwachten van

een Vorst, Die niet van deze aarde is, en ook niet van de wereld. Het is de Heere Zelf, uit de hemel, die ook weer zou terugkeren onder gejuich, terwijl Hij door lijden volmaakt, verhoogd en verheerlijkt, Zijn troon zou beklimmen. De troon van Zijn majesteit zou daardoor voor eeuwig vast zijn in het hemelse Jeruzalem. Uw troon is eeuwig en voor altijd (Psalm 45:7).

De engelen worden ook hemelse heerlegers genoemd, omdat hun daden hemels en goddelijk zijn. Hun werk is het voortdurend verheerlijken van God in Zijn Zoon. Ze vermelden Zijn deugden, ze maken Zijn gevreesde Naam overal groot met gezang en een vlekkeloos 'halleluja'. Dat hoorde Jesaja eens de serafim, die boven de troon stonden, naar elkaar roepen. Ze deden het met zo'n vreselijk, overweldigend geluid, dat zelfs de drempel en de deurposten ervan daverden en dreunden. Ze zeiden: Heilig, heilig, heilig is de Heere der heerscharen. De hele aarde is vol van Zijn heerlijkheid. Zo weerklonk hier trouwens de lucht van de hemelse en goddelijke melodie, tot eer van de heerlijkheid van Gods genade, zoals dit later zal worden uitgelegd. Dit soort hemelse legers waren enorm groot. Daar-

om spreekt Lukas over een menigte van hemelse heerlegers. We lezen van Xerxes, toen hij in oorlog was met Griekenland, dat hij een leger van een miljoen man had. Maar wie zou zich kunnen voorstellen hoe groot het hemelse leger was bij de komst van de Koning der koningen, om Hem te eren en te verheerlijken? De aartsvader Jakob ontmoette een groot leger van engelen. Hier gaat het om een menigte, waaruit blijkt dat het getal onnoemelijk groot is geweest. Bildad vroeg eens aan Job of de engelen nog te tellen waren (Job 25:3). In Mattheüs spreekt de Heiland van meer dan twaalf legioenen engelen en Daniël spreekt van duizendmaal tienduizenden die de Heere dienden en van tienduizend maal tienduizenden die voor Hem stonden (Daniël 7:10). Ook in de zendbrief van Judas lezen we nog van vele duizenden heiligen.

David schrijft ons dat Gods wagens tweemaal tienduizend zijn, de duizenden verdubbeld, zoals dat mooi is berijmd in Psalm 68:

Gods wagens, boven 't luchtig zwerk,
Zijn tien- en tienmaal duizend sterk,
Verdubbeld in getalen.

Dat hier gesproken wordt van een menigte van hemelse heerlegers, vergroot de glans van dit pasgeboren Kind. Het moet zeker wel een aanzienlijke Prins geweest zijn, hoe nederig Hij ook in de kribbe lag. De inwoners van de hemel zijn hierover zo sterk in vervoering geraakt, dat ze met heel grote groepen naar de aarde zijn gekomen. We zien hier duidelijk het tegenbeeld van de ladder, waarlangs Jakob in het verleden de engelen zag opklimmen en neerdalen (Genesis 28:12).

b. Laten we nu kijken naar de tijd, de plaats en de manier van het komen van de engelen naar de wereld. Ze kwamen, wat betreft de tijd, van stonde aan. Dat is vlug en onverwachts. Zodra de eerste engel de blijde boodschap van de geboren Koning bekend had gemaakt, zijn ze hem direct gevolgd.

Wat betreft de plaats, kwamen ze ‘in diezelfde landstreek’. Dat was niet ver van Bethlehem, Davids stad, in het veld waar de herders over de schapen waakten. Lukas zegt ook hoe de engelen kwamen. Ze waren daar ‘met de engel’. Ze waren medegetuigen en bevestigden aan de herders de boodschap, die de eerste engel had verteld.

We zien hier dat de aarde is veranderd in een paradijs, als een tuin voor de engelen. Nu Jezus in de wereld is gekomen, vinden ook die zalige geesten hun hemel op aarde. Nu zullen ze de Levensvorst, hun Heere en Legeraanvoerder, steeds omringen. Zijn wieg zullen ze bewaken. Ze zullen in aanvechtungen Hem bijstaan, Hem dienen en Zijn graf beschermen. Ze zullen Zijn opstanding en hemelvaart vergezellen en verheerlijken. Zijn apostelen zullen ze helpen, hun banden verbreken, hun ketenen en boeien losmaken, hun gevangenis open zetten. Zij zullen als vrienden met de mensen omgaan.

c. Ten slotte zien we naar de daden van de engelen. Dan letten we op de uitmuntende bedoelingen waartoe deze heerlegers in grote aantallen hier verschenen zijn.

Ze kwamen niet alleen om zich aan de herders te vertonen om door hun aanwezigheid het wonderlijke nieuws meer kracht en glans bij te zetten. Ze kwamen vooral om de HEERE eer en grootheid te geven. Zij prezen God, zegt onze tekst. Zij verheerlijkten Hem, aanbaden en dankten Hem, omdat Hij grote weldaden en ontelbare wonderen aan de

mensen heeft bewezen. Dat deed Hij door het zenden van Zijn geliefde Zoon in de wereld. Daarnaar hebben de mensen met zo'n sterke begeerte en zo'n rusteloos verlangen uitgezien. Meer dan de wachters op de morgen hebben gewacht. Dit maakte de tong van de engelen los en vurig om de rijke lof van de Heere te vermelden.

De eerste engel mocht niet alléén het woord voeren. Er waren er meer die brandden van liefde en ijver om met hem in te stemmen. Inderdaad, de boodschap van blijdschap was zo groot, dat die alleen met een lofzang, gezongen door een grote menigte, kon samengaan. Wat moeten deze stemmen dan gedreund en gedaverd hebben over de velden rond Bethlehem, als zoveel stemmen samenklinken.

Zingend, want we moeten erop letten dat het woord dat Lukas gebruikt, ook zingen betekent, of al zingend iets vertellen. Die betekenis vindt u ook bij Psalm 45:2: Mijn hart geeft een goede rede op. Ik 'zeg', dat is: ik zing mijn gedichten uit van een Koning.

De redenen waarom we neigen naar deze vertaling, zijn als volgt. De daden van de engelen geven ons er voldoende aanleiding toe. Die worden

beschreven als God lovend en prijzend, wat met zingen overeenkomt. En hoe zouden anders duizenden monden tegelijk hebben moeten spreken? Maar in het zingen is de klank het sieraad van de samenzang. Bovendien hebben de engelen bij verschillende gelegenheden gezongen, bijvoorbeeld bij het scheppen van de wereld (Job 38:7). Ook bij het grote werk van verlossing en herschepping. Zo wordt ook aan de glazen zee het lied van Mozes en van het Lam gezongen (Openbaring 15:3). Hiermee bewijzen we dat zeggen ook kan worden vertaald met zingen.

2.

Maar, geliefden, ik denk dat uw hart brandt van verlangen om de verrukkelijke inhoud van het gezang zelf te mogen horen. Dat is het tweede deel van onze tekst, dat wij nog zullen overdenken. Het is: Ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen. Vroeger juichten de morgensterren vrolijk bij het grondvesten van de aarde. Zo klinkt hier, nu de Verlosser, Herschepper en Vernieuwer van de aarde Zich aan de wereld vertoont, een uitermate vreugdevol gejuich. Drie korte zinnen,

vol betekenis: ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen. De engelen beginnen bij de Allerhoogste, de eerste Persoon in Gods wezen. God, Die alle volmaakt-heden op de meest volkomen manier in Zichzelf bezit. Hij krijgt hier voorrang, de eerste plaats in de lofzang. Ik lees niet dat de engelen zingen tot eer van Maria, zoals de Rooms-katholieke Kerk dwalende doet. Nee, ze bedoelen slechts de eer van hun Schepper en geven God de Vader alle roem en grootheid, heerlijkheid en dank voor het zenden van Zijn Zoon in de wereld. Zij zingen: ere zij God. Onder Gods eer verstaan wij de rijkdom en het gewicht van Zijn volmaaktheden, zoals Hij die zo ruim mogelijk heeft tentoongesteld door de wonderlijke menswording van Christus. Als Gods deugden ergens helder in doorstralen is het wel in het grote werk van de verlossing en herschepping. Om dat uit te voeren heeft Hij Zijn Zoon gezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij hen die onder de wet waren verlossen zou (Galaten 4:4-5). Al Gods deugden komen hier heerlijk samen. Daarin merken we de zalige en peilloos diepe algenoegzaamheid van de Heere. In het kennen en genieten

van Zichzelf heeft Hij niet alleen een eindeloos
genoegen, dat Hém alleen toekomt. Maar vanwege
Zijn volheid in Christus, de Zoon van Zijn liefde,
wordt Hij ook voor de zondaar een fontein van heil
en verblijdend geluk. Ja, hoe verheven vertoont zich
de geweldige grootheid van Gods kracht in de uit-
voering van de eeuwige vrederaad, het verdrag tus-
sen de Vader en de Zoon. Het scheidt niet alleen een
nieuwe wereld van genade uit niets, maar zelfs uit
onmogelijkheden ten aanzien van de mens. Wie zou
ooit geloofd hebben dat God, om zondaren van de
hel te verlossen en een boze wereld te behouden, een
maagd zwanger zou doen worden om het heilige, dat
uit haar werd geboren, met de godheid van de Zoon
te verenigen? Dit zijn hoogten en diepten die wij niet
kunnen doorgronden. Paulus, de grote heidenapostel,
roept er in verbaasdheid en verwondering opgetogen
over uit: Buiten alle twijfel, de verborgenheid der
godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het
vlees (1 Timotheüs 3:16).

Wat zeg ik? Hierin zien we ook de onaantastbare
heiligheid van God. Hij kon en wilde geen gemeen-
schap met de zondaar hebben, als voor de schen-
ding van Zijn Majesteit niet was geboet door het

dragen van de straf. Hij strafte liever Zijn Zoon op de strengste manier, dan dat Hij de zonde ongestraft zou laten. Hiermee vervulde Hij tegelijk de waarheid van Zijn onwankelbare belofte van het vrouwenzaad, gesproken door Zijn heilige profeten.

Ik ga nog voorbij aan de eer van Zijn goedheid, genade en barmhartigheid. Deze deugden en volmaaktheden van God blinken in de menswording van Christus op de krachtigste manier uit. Hij heeft de wereld zo lief dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe in Zijn naam. Tongen en monden schieten hier tekort om die goddelijke liefde en verre gaande ontferming naar waarde te vertolken. Om de rijkdom van Zijn genade en onverdiende barmhartigheden uit te spreken als een onmetelijke lengte en breedte, die niet is te bevatten.

Ook is daar de wijsheid van God, die we niet kunnen narekenen. Die gaat het verstand van engelen en mensen oneindig ver te boven. Hij bedacht het middel tot behoud en toont Zijn rechtvaardige barmhartigheid, en Zijn barmhartige rechtvaardigheid. Als een God en Vader, Die van mensen houdt,

besloot Hij Zijn genade en barmhartigheid aan el-
lendige, doemwaardige zondaars te bewijzen. Het
moest zo gaan in de uitvoering van Zijn genade-
plan, dat er niets zou worden afgedaan van Zijn zui-
verste heiligheid en feilloze rechtvaardigheid. Want
de Heere der heerscharen moest verhoogd worden
door het recht en God, de Heilige, moest geheiligd
worden door gerechtigheid (Jesaja 5:16).

God besloot als gevreesde en vertoornde Rechter
van de hele aarde, Zijn rechtvaardigheid te handha-
ven. Maar daardoor moest de rijkdom van Zijn ge-
nade en barmhartigheid niet tekort worden gedaan.
Door de menswording van de Zoon als middel van
voldoening aan de goddelijke gerechtigheid, heeft
God in Zijn wijsheid ervoor gezorgd dat beide
deugden zouden worden geprezen. Zijn plan leidt
tot de lofprijzing van de heerlijkheid van Zijn ge-
nade (Efeze 1:6).

Terecht zeggen de engelen hier: Ere zij God. In de
grondtekst staat hier: Ere voor God. Het werkwoord
is er door de Statenvertalers voor de duidelijk-
heid bijgezet. Het zou beter zijn om te schrijven:
Ere is aan God, in plaats van: Ere zij aan God. Om
met gejuich Gods volmaaktheden en deugden te

erkennen, met aanbidding, met verwondering en dankzegging, omdat de Zoon in het vlees is geopenbaard. Zoals eeuwen eerder de dichter zong: Het is door de Heere geschied en het is wonderlijk in onze ogen (Psalm 118:23). Zij roemen hier op een verheven manier de eer van Gods algenoegzaamheid, almacht, rechtvaardigheid, waarheid, heiligheid, goedheid, genade en barmhartigheid alsook Zijn ondoorgrondelijke wijsheid.

Maar er ligt nadruk op de aanvulling van de zin: Ere aan God in de hoogsten. De verheugde geesten betrekken de lof van de Heere ook op de hoogste hemel. In onze vertaling is het woord ‘hemelen’ er terecht aan toegevoegd. Het leert ons dat de hoogste hemel, waar God Zijn troon heeft, nu vol is van lofen vreugdezang over dit grote werk, dat de Vader in die tijd had uitgevoerd en nog zou uitwerken, tot heil van zondaren.

Maar denk niet dat hun lofzang nu beëindigd is. Nee, ze zingen en juichen de aarde ook vrede toe. Zij zeggen: En vrede op aarde. We moeten onder ‘aarde’ alle mensen verstaan, die erop wonen, Joden en heidenen, zoals de eerste engel met nadruk had

gesproken over een grote blijdschap, die voor het hele volk wezen zal (vers 10).

Aan hen wordt hier de vrede aangekondigd. Onder alle goede berichten die de mens horen kan, is er niet één zo verblijdend en gewenst als die van vrede. De heidenen noemden de vrede zelfs *optima rerum*: het beste van alle dingen. In het algemeen betekent dit woord: alle heil, voorspoed en welvaart naar lichaam en ziel, tijdelijke en eeuwige zegeningen. Net als in Psalm 122: Bid om de vrede van Jeruzalem; wel moeten zij varen, die u beminnen. Vrede zij in uw vesting, welvaren in uw paleizen. Ongetwijfeld hebben de engelen hier een allesomvattende vrede op het oog. Te meer omdat het een vrucht is van de geboorte en de komst van de Heiland in de wereld. Zoals de profeten al hadden voorgezegd, zou het een grote, overvloeiende vrede zijn, want in Zijn dagen zou de rechtvaardige bloeien en de veelheid van vrede, totdat de maan niet meer is (Psalm 72:7). In Jesaja 57:19 staat: Ik schep de vrucht der lippen, vrede, vrede hun die ver zijn, en hun die nabij zijn.

We zullen verder nadenken over het soort vrede, dat de engelen de aarde toezingen. Is dit een geestelijke vrede, of is de lichamelijke vrede hierbij inbegrepen? Hiëronymus, Augustinus en andere kerkvaders denken aan een lichamelijke, tijdelijke vrede, omdat zij denken dat er bij de geboorte van de Heiland onder alle volken vrede op aarde was. De tempel van Janus, onder de regering van Caesar Augustus, zou gesloten zijn, wat nooit gebeurde als er oorlog was. Dit is een mooi denkbeeld, maar toch denken wij dat de engelen geen aardse, lichamelijke, maar geestelijke en eeuwige vrede op het oog hebben. Een vrede voor de ziel. Ook al zou de tempel van Janus gesloten zijn, als blijk van algemene vrede, wat niet eens zeker is, toch wordt hier niet bedoeld dat er op aarde overal vrede zou zijn. De vrede op aarde, die de engelen aankondigden, zou juist door de komst van de Messias in het vlees op aarde, door Hem worden teweeggebracht. Ook is die aardse vrede niet zo belangrijk dat de engelen die rondbazuinen. De vrede die de Messias zou brengen, zou een heel andere vrede zijn. Het is een vrede die, overeenkomstig Zijn geestelijke en hemelse koninkrijk, gepaard gaat met gerechtigheid

en blijdschap door de Heilige Geest, Romeinen 14:17. Daarom zegt de Heiland bij Zijn vertrek tot Zijn discipelen: Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u (Johannes 14:27). Maar wat voor vrede? Hij zegt: Niet gelijk de wereld hem geeft, geef Ik u die. Het is die vrede van God, die alle verstand te boven gaat (Filippenzen 4:7). Het is een vrede waardoor Zijn toorn gestild is, de vijandschap tussen God en de mens vernietigd is en waardoor wij weer met God verzoend worden, door de dood van Zijn Zoon (Romeinen 5:10). Hierdoor zou ook de stille gerustheid van het geweten ontstaan en alle verwijten van nog openstaande schuld helemaal worden weggenomen. Er zou nu geen verdoemenis zijn voor hen die in Christus Jezus zijn (Romeinen 8:1).

In die vrede komt ook een overeenstemming tussen Joden en heidenen tot stand. De Joden zou een verkwikkende rust worden gegeven in plaats van het zware, ondraaglijke juk van de slaafse dienst, waarmee zij waren belast en beladen tot zwoegens toe, onder de oude, wettische bediening. Het heidendom zou met het Jodendom in die rust ingaan, want deze twee zouden in Christus tot één volk worden, doordat de muur, die scheiding tussen hen maakte,

verbroken is (Galaten 3:28). Door die liefelijke vereniging zal de wolf met het lam omgaan en de luipaard met de geitenbok neerliggen, net als het kalf, de jonge leeuw en al het mestvee bij elkaar liggen (Jesaja 11:6). In vers 9 van Jesaja 11 staat dat men nergens kwaad zal doen of verderf zal aanrichten op heel Gods heilige berg. Dit zal in het bijzonder vervuld worden als in het laatste der dagen de vrede over Jeruzalem zal worden uitgestrekt als een rivier en de heerlijkheid van de heidenen als een overlopende beek (Jesaja 66:12). Ja, het is de vrede waardoor ook de aarde en de hemel verenigd zullen worden (Kolossenzen 1:20). Er zal dan ook één Kerk zijn. De gelovigen van het Nieuwe Testament hebben hun wandel in de hemel (Filippenzen 3:20). De vrede die hier op aarde begonnen is, zal voltooid worden in de vredestad hierboven, waar de God van de vrede voor altijd zal vastmaken de vrede die door Christus is aangebracht. De Zijnen zullen dan voor eeuwig ongestoord toegelaten worden tot het volle vreedzame bezitten van Hem, Die alles zal zijn in allen (1 Korinthe 15:28). Zo'n uitgestrekte vrede bedoelen de engelen hier.

Vrede op aarde wordt door het woordje 'en' aan het

voorgaande verbonden: Ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde. Het laat ons zien dat de vreugde en blijdschap die er in de hemel zijn tot Gods eer, zijn grond heeft in het heil, de zaligheid van de uitverkoren mensheid. De Vader verzoende de wereld met Zichzelf in Christus en maakte vrede door het bloed van Zijn kruis (Kolossenzen 1:20 en 2 Korinthe 5:19). Daarvoor wordt God verheerlijkt en wordt Hem eer en grootheid gegeven. Daarom terecht: Ere zij God in de hoogste en vrede op aarde. Het is een vrede die hier aan de aarde wordt beloofd, nu de Vrededorst is geboren. Gods Zoon, als onze Vrede en Vredemaker, zal die vrede met God, met ons geweten, met alle mensen, tussen Jood en heiden, hemel en aarde, binnenkort krachtig verwezenlijken. Wat een blijde boodschap, waarin de goedertierenheid en waarheid elkaar zo ontmoeten, de gerechtigheid en vrede elkaar zo kussen. De waarheid komt op uit de aarde en de gerechtigheid ziet neer vanuit de hemel (Psalm 85:11-12).

Maar, wij moeten niet te uitgebreid ingaan op deze verrukkelijke vrede, want we moeten ook het laatste gedeelte van de lofzang van de engelen niet vergeten.

Zij zeggen als laatste: in de mensen een welbehagen. Er zijn theologen die de woorden ‘vrede op aarde’ verbinden aan ‘in de mensen een welbehagen’. Zo maken zij twee delen van de lofzang, in plaats van drie. Dat hebben bijvoorbeeld Beza en Piscator en sommige andere rechtzinnige uitleggers gedaan. Zij leren: vrede op aarde in de mensen van het welbehagen. Ze zeggen dat de engelen hier de aarde vrede toezongen als een toekomstig goed voor de mensen die Gods welbehagen zouden aannemen. En omdat zij God wel zouden willen aannemen, worden ze mensen van het welbehagen genoemd. Hoewel dit een rechtzinnige uitleg is, kan deze hier niet gehandhaafd blijven, in verband met de grondtekst. Welbehagen is in het Grieks ‘eudokia’, terwijl ‘van het welbehagen’ ‘eudokias’ is. Dus als het derde deel van het lied bij het tweede deel zou horen, had er ‘eudokias’ moeten staan. Ik weet dat Beza zich beroept op een oud Grieks handschrift waarin het zo staat. Toch hebben de voornaamste kerkvaders zich gehouden aan alle andere Griekse handschriften. Ook de Syrische en Arabische handschriften hebben zich gehouden aan deze handschriften en het woord ‘eudokia’, dat is ‘welbehagen’ gehand-

haafd. Daarom wijzen we de uitleg van Beza af. De Latijnse vertaling gaat nog verder en leest: Vrede op aarde in mensen van goede wil. Dit komt Pelagius goed uit en hiermee verdedigt hij de vrije wil van de mens. Alsof er in de mens zo'n goede wil zou zijn, dat God daarom Zijn Zoon liet geboren worden, en in Hem de vrede op aarde aan de mensen gaf. Maar dit is echt verkeerd, want het welbehagen in de mensen moet niet worden toegeschreven aan de mens, maar aan God. Want Zijn eer en lof worden hier door de engelen bezongen. Als de menswording van Christus en de vrede die daaruit voortvloeit door de goede wil van de mens tot stand waren gekomen, dan zijn de engelen met hun lofzang toch behoorlijk in de war. Want dan hadden ze niet God, maar de mens zelf de eer moeten geven van zijn zaligheid, omdat ze die dan door hun eigen goede wil hadden verkregen.

Ook zijn er theologen die het stuk 'in de mensen een welbehagen' vooraan in de lofzang plaatsen. Zij zeggen: Er is of er zal een welbehagen in de mensen zijn en het gevolg daarvan is dat God in de hoogste de eer krijgt en dat er vrede op aarde is. Dit is een verschrikking en er is geen enkele reden om

deze uitleg serieus te nemen. De menswording van Christus moet het onderwerp van de lofzang zijn waarover de engelen God nu verheerlijken, de aarde vrede toejuichen en het welbehagen van God in de mensen aankondigen. Wij denken dat de vertalers voor alle duidelijkheid het woordje ‘en’ ook tussen het tweede en derde deel van de lofzang hadden kunnen plaatsen, net als het woord ‘hemelen’ is toegevoegd voor de duidelijkheid. De lofzang wordt dan: Ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde en in de mensen een welbehagen. De engelen beginnen bij God en eindigen dan ook met Gods welbehagen.

Gods welbehagen ‘in’, of zoals ook vertaald mag worden ‘tot’ de mensen, is het derde en laatste deel van het loflied. Het drukt niet zozeer Zijn besluiten- de wil uit, of het bijzondere genadevoornemen van God, waardoor Hij in de eeuwigheid heeft besloten om enigen van de gevallen mensen in de Middelaar zalig te maken, tot roem van Zijn barmhartigheid. Het is er meer het gevolg van, of het bewijs van Zijn liefderijke genadewil, die Hij nu toonde aan de mensheid, door het zenden van Zijn Zoon in de wereld. Werkelijk, de Vader kon geen groter bewijs

van Zijn liefde en welbehagen in en tot de mensen geven, dan dat Hij Zijn eigen geliefde en eniggeboren Zoon in het verachte en nederige vlees heeft laten verschijnen. Zijn Zoon speelde als een kind voor Zijn aangezicht en Hij verblijdde Zich dagelijks in Hem. Nu had Hij de gestalte van een dienstknecht aangenomen om Zijn uitverkoren erfenis, zowel Joden als heidenen, in volle kracht door Hem te laten delen in het leven en de zaligheid. En dit tot vertroosting, rechtvaardigmaking, heiligmaking, ja, tot een volkomen verlossing. Dit was inderdaad een overtuigend bewijs, dat God nu een welgevallen had aan Zijn volk en hen hartelijk liefhad. Hij bezocht hen uit de hoge, en begenadigde hen in de Geliefde (Efeze 1:6 en Lukas 1:78). Johannes zal dit welbehagen van God in de mensen, duidelijk verklaren in Johannes 3:16: Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft. Zo hebben de engelen het ook begrepen en daarom zingen zij terecht:

Ere zij God in de hoogste hemelen en
vrede op aarde en
in de mensen een welbehagen.

Toepassing

De betekenis van de lofzang is nu verklaard en dit engelenlied is stamelend nagezongen. Wie van ons is niet overtuigd, dat dit Kind uit Maria, geboren in een stal, de ware Messias is? Hierover wordt God zo geloofd, geprezen en verheerlijkt. Is Hij niet de ware Behouder en Zaligmaker van de wereld? Een Jood zal hier ook mee moeten instemmen. Geloven zij immers niet dat de wet, die door de bemiddeling van de engelen gegeven is, geldig is? Dan is er geen reden te bedenken waarom dit getuigenis van de engelen niet wordt aangenomen als waar en goddelijk. Het ontbrak niet aan een groot aantal van engelen, zowel bij de wetgeving op de Sinaï als bij de geboorte van de Heere Jezus. Bovendien wordt alles wat in deze lofzang staat, voorzeggd op diverse plaatsen in het Oude Testament, bijv. in Psalm 40. Ook een heiden kan de waarheid van deze gebeurtenis niet in twijfel trekken of zeggen dat het gezang van de engelen door een boze geest is ingegeven, want dan zouden ze niet tot eer van God gezongen hebben. Ze hebben juist Gods eer zo hoog geroemd en er zo blij van gezongen. Bovendien is de vrede die ze de aarde hebben toegezongen, ook gekomen.

Al vroeg vormden Joden en heidenen samen een gemeente.

Paulus zegt hierover in Efeze 2:13-18: U die eertijds veraf was, bent dichtbij gekomen door het bloed van Christus. Want Hij is onze vrede, Die deze beiden één gemaakt heeft en de tussenmuur die scheiding maakte, verbroken heeft. Hij heeft de vijandschap in Zijn vlees tenietgedaan, namelijk de wet van geboden en inzettingen, opdat Hij die twee in Zichzelf tot een nieuwe mens zou scheppen en vrede zou maken; en opdat Hij die beiden in één lichaam met God zou verzoenen door het kruis, waaraan Hij de vijandschap gedood heeft. En bij Zijn komst heeft Hij door het Evangelie vrede verkondigd aan u die veraf was en aan hen die dichtbij waren. Want door Hem hebben wij beiden door één Geest de toegang tot de Vader.

Die vrede en dat welbehagen van God in de mensen mogen nog verder in het geloof worden verwacht en met zekerheid tegemoet worden gezien, vooral wanneer de volheid van de heidenen nog eens zal ingaan en heel Israël behouden en zalig zal worden. (Romeinen 11:25-26).

Uit al deze dingen trekken wij de conclusie dat de

wonderbare Zoon van Maria werkelijk de Messias is. Zijn geboorte is door engelen op zulk een godverheerlijkende manier bekendgemaakt en Hij is in het vlees geopenbaard tot heil en zaligheid van uitverkoren zondaren.

Nu de engelen zo druk bezig zijn geweest om de lof en heerlijkheid van de HEERE te bezingen, omdat Hij Zijn Zoon in de wereld heeft gestuurd, laten wij dan, geliefden, hen in deze ijver navolgen.

Wie zou niet mee willen doen met deze vrolijke lofzang, als men bedenkt dat het Kind voor ons in de wereld kwam en Mens is geworden? Zullen dan de hemelse engelen ons voorgaan in gezang en de lucht doen weergalmen van gejuich over een zaak die niet henzelf maar ons betreft? En zouden wij, die er het grootste belang bij hebben, dan niet meedoen?

Nu dan, zijn er onder u die in waarheid kunnen getuigen van uw gemeenschap aan dit heilig Kind Jezus? Is Hij op een geestelijke wijze in u geboren? Heeft Hij in u gestalte gekregen en woning gemaakt in uw ziel? Laat dan uw mond ook voortdurend vervuld zijn met lof aan de Heere en met

Zijn heerlijkheid. Laten uw hart en uw mond nu zeggen: De rechterhand van de Heere is verhoogd, de rechterhand van de Heere doet krachtige daden. Hij heeft ons bezocht en verlossing teweeggebracht. Het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid. Looft Hem dan, alle volken, prijst Hem, alle natiën. Zing nu een nieuw lied voor de Heere en kom, net als de engelen, als legerscharen bij elkaar voor Zijn aangezicht met vrolijk jubelende lippen. Zing voor Hem, zing psalmen en maak Zijn daden bekend. Spreek aandachtig van al Zijn wonderen. Verbreid vooral Zijn eer, die nu in het werk van de verlossing zo heerlijk naar voren komt. Vermeld Zijn wijsheid, Zijn goedheid, genade en almacht. Spreek over Zijn rechtvaardigheid en heiligheid, Zijn heerlijkheid en waarheid. Maak de Naam van de allerhoogste God groot, geef Hem eer en verlustig u in de rijkdom van al Zijn deugden, die hier zo heerlijk tentoongespreid worden. Overdenk al deze eigenschappen van onze God dikwijls in uw hart met dankzegging en laat uw vreugde door gezang

gehoord worden. Laat Zijn lof gedurig in uw mond zijn.

Probeer ook die vrede, waardoor u met God in Christus nu verzoend bent, zorgvuldig te bewaren en als vreedzame kinderen te wandelen. Doe uw best de zonde en de vijandschap uit uw midden weg te houden. Wil toch, zo veel als in uw vermogen ligt, eraan meewerken dat die zoete en heerlijke vrede hoe langer hoe meer over de aarde verbreid wordt, totdat ze zich uitstrekt van zee tot zee en van rivier tot rivier, tot aan de einden van de aarde.

Ten slotte: zoek er toch vooral naar dat goddelijke welbehagen in en naar de mensen dankbaar te erkennen, zodat u zich daar diep over verwondert en deze hoge liefde van de Vader met wederliefde kunt beantwoorden, waar Hij zo'n recht op heeft. Dan zult u er alleen nog maar op uit zijn, om voor de Heere, de God van Israël, die genadige God, te leven.

Dan wandelt u op een wijze de Heere waardig, en zult u in alle goede werken vrucht dragen en groeien in de kennis van God. Dank daarbij de Vader Die u bekwaam heeft gemaakt om deel te hebben aan de erfenis van de heiligen in het licht.

Als u zo leeft, dan kan ik u verzekeren dat de God van de liefde en de vrede ook steeds meer en steeds overvloediger een welbehagen in u zal hebben. Hij zal Zich heel lieflijk aan u openbaren en Zich laten kennen als een verzoenende God en een barmhartige Vader. En na dit leven mag u verwachten dat Hij u als Zijn geliefde en tevreden kinderen onmiddellijk zal overbrengen bij Hem in die gelukzalige staat, vol vrede en vreugde, in de hemel. Daar zult u dan in volkomen harmonie uw stem mengen met de koorzangen van de heilige engelen, om daar eeuwig te zingen en te jubelen over dat goddelijke welbehagen in de mensen, zo wijs bedacht en zo wonderlijk uitgewerkt. Het zij zo.

AMEN

Ja, ik wens abonnee te worden op de Reveil-serie.

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode:

.....

Plaats:

.....

Zend ook een proefnummer aan:

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode

.....

Plaats:

.....

.....
(Handtekening)

In open envelop zonder postzegel zenden aan:

Pieters Grafisch Bedrijf bv
Antwoordnummer 5
4500 WC GROEDE

Uitgave

STICHTING “SMYTEGELT-FONDS”

REVERIEIL-SERIE

Voorzitter

Ds. J. Westerink, Urk

Secretariaat

Heereweg 7, 2161 AB Lisse.

Vrije giften en abonnementsgeld

storten op ING Bank nr: 581492

t.n.v. Penningmeester

“Smytegeltfonds”, Scherpenzeel

Abonnement: € 9,- per jaar (10 ex.)

Opgave nieuwe abonnees en adreswijzigingen

(bij voorkeur schriftelijk) aan:

Pieters Grafisch Bedrijf bv,

Postbus 12,

4503 ZG GROEDE

of per e-mail: reveil@pietersgroede.nl

www.reveilserie.nl